

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

LÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXI

Yayın Komisyonu:

Prof. Dr. Necati ÖNER (*Dekan*)

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN

Prof. Dr. İbrahim A. ÇUBUKÇU

Prof. Dr. Talât KOÇYİĞİT

Doç. Dr. Gültekin ORANSAY

Doç. Dr. Esat COŞAN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

LÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ

DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - ANKARA - 1976

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Tefsirde Mukâtil İbn Süleyman ve Eserleri</i>	1
Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU, <i>İslâmda Kadın Hakları</i> ..	37
Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU, <i>Rights of Woman in Islam</i> ..	45
Prof. Dr. Talât KOÇYİĞİT, <i>Ibn Şihâb Ez-Zuhurî</i>	51
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>Allah-İnsan İlişkisi</i>	85
Prof. Dr. Hikmet TANYU, <i>Dinî Folklor veya Dinî-Manevî Halk İnançlarının Çeşit ve Mahiyeti Üzerinde bir Araştırma</i>	123
Doç. Dr. Neda ARMANER, <i>Şahsiyet Terbiyesinde Dinî Kültürün Rolü</i>	143
Doç. Dr. Gültekin ORANSAY, <i>Türk Din Musikisi Tür, Makam ve Usullarının Kodlanması</i>	151
Doç. Dr. Mehmet S. HATİBOĞLU, <i>İslâm Mükellefiyet Anlayışı ve Buna Aykırı Bir Mâlikî-Hanefî Kıyâsı</i>	185
Doç. Dr. Halûk KARAMAĞARALI, <i>Kaysrideki Hunad Camiinin Restitüsyonu ve Hunad Manzûmesinin Kronolojisi Hakkında Bazı Mülâhazalar</i>	199
Doç. Dr. Beyhan KARAMAĞARALI, <i>Anadolu'da XII-XVI. Asırlardaki Tarikat ve Tekke Sanatı Hakkında</i>	247
Doç. Dr. Beyhan KARAMAĞARALI, <i>The Order and Convent Art From XIIth to XVIth Centuries in Anatolia</i>	277
Dr. M.Rami AYAS, <i>Mehmed İzzet Bey'in Bir Yazısı</i>	285
Dr. Mehmet AYDIN, <i>Farabi'nin Siyasi Düşüncesinde Sa'âdet kavramı</i>	303
Dr. Beyza BİLGİN, <i>İmam Hatip Lisesinde Uygulama Dersleri</i> ..	317
Dr. Etem Ruhi FIĞLALI, <i>İbâdiye'nin Siyasi ve İtikâdî Görüşleri</i>	323

	Sayfa
Dr. Abdulkadir ŞENER, <i>İslâm Hukukunda Hacr</i>	345
Dr. Ahmet UÇUR, <i>Yavuz Sultan Selim ile Kırım Hanı Mengli Giray ve Oğlu Muhammed Giray Arasında Geçen İki Konuşma</i>	357
Dr. Ahmet UÇUR, <i>Yabancı Bir Yazarın Atatürk Hakkındaki Düşünceleri</i>	363
Çeviren: M. Turhan ÖZDEMİR, Hartmut SCHÖKEL <i>Sumer Dinî</i>	367
Çeviren: Dr. Günay TÜMER, Lewis HODOUS <i>Konfüçyüs Dini</i>	391

KİTAP TANITMA VE TENKİTLER

Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Er-Râzî Müfessiren</i>	411
Dr. Mehmet AYDIN, <i>Modern Dünyada İslam Vahyi</i>	415
Dr. Mustafa FAYDA, <i>Kitâbu'l-Cihâd</i>	421
Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>L'Identité Culturelle de l'Islam</i>	425
Dr. Günay TÜMER, <i>Beyrunî'ye Armağan</i>	429

PROFESÖR HAMDİ RAGIP ATADEMİR

2 Mart 1976 günü Kıymetli hocamız Hamdi Ragıp Atademir aramızdan ayrılarak Allah'ın güfrân ve rahmetine kavuştu.

Profesör H.R. Atademir Türk Fikir ve Siyasi mahfellerinde büyük saygı ve alâka gören bir zat idi. Gerek hoca, gerek fikir ve ilim adamı, gerekse politikacı olarak memlekete yaptığı hizmetler, nesiller boyu hatırlanacak ve rahmetle anılmasına vesile olacak mahiyettedir.

Hayat Hikâyesi

Profesör Hamdi Ragıp Atademir 1909 (1326) da (Kendi ifadesine göre asıl doğumu 1324 imiş) Konya'da doğmuştur. Aslen Konya'nın Bozkır kazasındandır. İlk ve orta tahsilini Konya'da yaptı. 1928 de Konya Lisesini bitirince Milli Eğitim Bakanlığının açtığı bir müsabakayı kazanarak Fransa'ya Felsefe tahsiline gönderildi. Aix-en-provence'de Lycee Mignot'de son sınıfta 8 aylık stajdan sonra Besançon ve Nancy Üniversitelerinde Felsefe Tarihi, Umumi Felsefe ve Mantık, Sosyoloji ve Ahlâk, Psikoloji, Pedagojik psikoloji tahsil etti. Rougier ve Cuvilier gibi tanınmış kimselerin talebesi oldu. 1932 yılı sonunda yurda döndü.

Önce Samsun Lisesine (1932) daha sonra Konya Lisesine (1935) tâyin edildi. Bu Liselerde Felsefe ve Sosyoloji hocalığı yaptı.

Bu arada Konya'da Halkevi başkanlığı, Gençlerbirliği Spor Klübü (Konya Spor) başkanlığı yaptı.

Daha sonra Ankara Üniversitesi D.T.C. Fakültesi Felsefe asistanı oldu (1939). 1942 de "Aristo'nun Mantık ve İlim Anlayışı" adlı doçentlik tezi ile "Doçent" ünvanını aldı ve İlimler Felsefesi okuttu. 1949 da ise "Profesör" ünvanını aldı.

Rahmetli hocamız, sosyal faaliyetleri sever ve kendisinin sosyal hayattaki bağlarını devam ettirebilmek için bilfiil bu faaliyetlere katılırdı. Bu katılış çoğu zaman ön plânda olmuştur. Sosyal faaliyetleri, bir düşünür ve ilim adamı için toplumdaki bir uzantısı onun tesirliğinin devamı olarak görürdü.

Bu bakımdan o, T. Eğitim-Derneği'nin Konya Şubesi Kurucularından olmuş, yıllarca Ankara'da aynı teşekkülün Genel Merkez azalığını yapmıştır. 1943 de kurucuları arasına katıldığı Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Birliği (Federasyonu)nin 1956 a kadar fasilasız genel başkanlığını yapmıştır.

1949 dan 1959 a kadar UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yönetim Kurulu Üyeliği ve başkan vekilliği aynı teşekkülün, Montevidea ve Paris Konferanslarında Türk Delegasyonu başkanlığında bulunarak memleketimizi başarı ile temsil etmiştir.

1954 de Konya'dan D.P. Milletvekili seçilmiş ve 1960 ihtilaline kadar milletvekili olarak hizmet görmüştür. Bu esnada Milli Eğitim ve Dışişleri Komisyonlarında vazife almış, Dünya Parlamentolar Birliği Türk Grubu Genel Sekreterliği ve başkanvekilliği vazifelerini görmüş, aynı teşekkülün Viyana Konferansına delege olarak katılmış; 1955 den 1960 a kadar Avrupa Konseyi'nde Türkiye'yi temsil eden Türk heyetine başkanlık yapmış, Maarif, İdareler ve Daimî Komisyonlarda çalışmış, Mahalli İdareler Komisyonu I. başkanvekili ve Avrupa Konseyi II. başkanı seçilmiştir.

M.S.K. Moral Seferberlik Kurulu çalışmalarında ve M. Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi ve Öğretimi için teşkil edilen ihtisas komisyonlarında Üniversiteyi temsil göreviyle çalışmıştır.

Yedek subay olarak üç defa askere alınmış, muhabere üstegmeni olarak çeşitli kıt'alarda vazife görmüştür.

Prof. H. Ragıp Atademir 1968 senesinde İlahiyat Fakültesi Felsefe Tarihi Profesörlüğüne tâyin edilmiş, 1969-1970 yılları arasında aynı fakültenin dekanlığını yapmıştır. Vefâtı gününe kadar İlahiyat Fakültesi Felsefe Tarihi Kürsüsü Başkanı idi.

Kendisi Fransızca, İngilizce, Almanca ve Farsca bilirdi. Arapça'ya da bir hayli anlardı.

İslâmî Kültürünü Konya'nın meşhur âlimlerinden olan babası Mehmet Ragıp Efendiden almıştır. Mantıkçılığı da aslen babasından gelmektedir. Babasının sualli-cevaplı olarak hazırlayıp bastırıldığı 48 sayfalık kitabı ona ilk kaynak vazifesi görmüştür.

Hocalığı :

Prof. Hamdi Ragıp Atademir'in hocalığı, bilinen klasik ders hocalığından çok farklı idi. Derslerinde bilgi hamallığı yapmazdı. Kendisi meseleler arasında münasebetler kurarak bilgi edindiği için, talebelerine aynı şeyi vermek isterdi. Böylece onları belli bilgi yığınlarını hafızalarına yerleştirmekten ve ezberci olmaktan kurtarırdı. Talebelerine daima doğru ve tenkitçi bir düşünce tarzını kazandırmaya çok önem verirdi. İmtihanlardaki soruları da hep bu hedefe yönelikti. Soruların çoğu bilgi sorusu olmaktan çok, kafa sorusu idi. Talebelerin, ezberci çalıştıkları takdirde, bunları cevaplandırmalarına imkân yoktu. Sorulara verilen cevaplarda cümlelerin muhtevalarından çok, birbirileri arasındaki olması gereken mantıkî bağa dikkat ederdi. Bu bakımdan bir talebe, soruya menfi cevap vermiş olsa bile, fikrini iyi müdafaa edebilmişse, mantıkî sağlamlık ve tutarlılık varsa, ona hakkını verirdi. Derslerinde ve imtihanlarda talebeleri, kendi fikirlerinin aksini düşünmeye teşvik ederdi. Haddi aşmadan yapılan tenkitleri takdirle karşılardı.

Öğretimde mukayese metodunu ön plânda tutardı. İhtisas sahası olan Batı Felsefesi yanında İslâm düşüncesini de iyi bilirdi. Derslerinde bu iki fikir dünyasını mukayeseli bir tarzda belirtir, her iki düşüncenin dinî kaynaklarını gösterir, yerine göre bunları ayet ve hadislerle delillendirir, varsa müşterek Yunanî kaynaklara da mutlaka işaret ederdi.

Derslerinde hiç bir fikir askıda kalmazdı. Bilhassa felsefî fikirleri mutlaka günlük hayata bağlar, onlardan örnekler verir ve böylece felsefe, muallakta kalmaktan kurtulur, talebenin kafasında mücerret, boşu boşuna bir yer işgal eden fikirler olmaktan çıkar, felsefeyi yaşanan hayatla kaynaştırırdı. Derslerinde ve sohbetlerinde daima akli düşüncenin hâkimiyet kurmasını gâye edinmişti.

Kafası işleyen ve çalışkan talebeyle mutlaka ilgilenir, onu kabiliyeti istikametinde teşvik eder. bu husustaki noksanlarının tamamlanması için gereken yolları gösterir, kendisi de bizzat yardımcı olur, bu cümleden olarak Osmanlıca ve Fransızca öğretmek için hususi kurslar açar, bunları başarı ile yürütürdü.

Rahmetli hocamız, bir profesörün kabiliyetli talebeleri ve asistanlarını her bakımdan yetiştirmek ve noksanlarını tamamlamak mecburiyetinde olduğuna inanırdı. Bu hususta gayret sarfetmekten, vakit harcamaktan da büyük zevk alırdı.

Talebelerini her fırsatta millî ve dinî kültür araştırmalarına, dinî ve millî konular üzerinde hassasiyetle durmaya sevk ederdi. Milletleri felsefeler yapar, ilim ve teknik yaşatır, derdi.

Yetiştirdiği yüzlerce talebe arasında bugün akademik kariyerin, idâri ve siyasi kademelerin üst basamaklarında temayüz etmiş kimselerin sayısı bir hayli kabarıktır. Bunların kendi sahalarında yükselmelerinde, rahmetli hocamızın büyük gayreti ve emeği olmuştur.

Rahmetli hocamız gururlu değil, fakat vekârlı ve şahsiyetli idi. Bilhassa şahsiyetine çok düşkündü. Gururun ve aşırı tevazuun aleyhinde idi. Bu hususta derslerinde de telkinlerde bulunur, davranışları da sözlerine örnek teşkil ederdi.

Prof. H. Ragıp Atademir'in ölümü memleketimiz için büyük bir kayıptır. Başladığı bazı eserlerini tamamlayamadan, tasarladığı bazı konularda fikirlerini olgunlaştırdığı halde, ele alıp işleme imkânı bulamadan aramızdan ayrılırdı. Kendisi ondan-bundan aktararak kitap yazmanın aleyhinde idi. "Ben çiçeğin özünü alırım" derdi. Fakat bunları bal yaptığı halde, petek haline getiremedi. Ama elden ne gelir? "Her nefis ölümü tadacaktır". O, bu ilâhi emre hazırlıklı olarak yola çıktı. Kendisini rahmetle andracak bir çok izler bıraktı, hizmetler yaptı. Allah'ın rahmeti üzerine olsun.

E S E R L E R İ

I - Telif Eserleri:

A - Yayınlanmış olanlar.

- 1- Aristo'nun Mantık ve İlim Anlayışı, Ankara , 1975
- 2- Filozoflara göre Felsefe, Konya, 1947
- 3- İlim ve Muhit, Konya, 1958
- 4- Demokrasi Üzerine, Konya, 1959

B- Yayınlanmamış olanlar.

- 1- Metod Üzerine Deneme (Basılacak)
- 2- Filozoflar Ansiklopedisi (Basılacak)
- 3- Tenkit Üzerine (Tamamlanmamış)
- 4- Fransızca Türkçe Deyimler Lugâtı (Basılacak)

II- Tercüme Eserleri:

A- Yayınlanmış olanlar.

- 1- Yanlış Üzerine Deneme (V. Brochard'an), 1941
- 2- Nietzsche ve Alman Felsefesi Düşüncesine giriş, (Groetuyssen)'den
- 3- Organon I. Kategoriler (Aristo)'dan, 2. bsk. 1963
- 4- Organon II. Önerme (Aristo)'dan 2. bsk. 1963
- 5- Organon III. Birinci Analitikler, (Aristo)'dan 2. bsk., 1966
- 6- Organon IV. İkinci Analitikler, (Aristo)'dan 2. bsk., 1966
- 7- Organon V. Topikler, (Aristo)'dan 2. bsk. 1967
- 8- İsağojî (Porphyrios'dan) 1948
- 9- Phaidon (Eflâtun'dan, Suut Kemal Yetkin) ile, 3. bsk.
- 10- İlim ve Metod (H. Poimcare)'den 2. bsk., 1965
- 11- Son Düşünceler, (H. Poimcare)'den 2. bsk., 1965
- 12- Tümevarımın Temel Üzerine (J. Lachelier)'den 2. bsk., 1966
- 13- İhtilâllerin Kanunu, (A. jousain)'den., 1965

B- Yayınlanmamış olanlar.

- 1- Organon VI, Sofistlerin Çürütülmesi, (Basılacak)
- 2- Büyük Felsefeler (Ducass)'den, (Basılacak)
- 3- Yığınların İsyanı, (J. Ortega, Y. Gasset)'den, (Basılacak)
- 4- Hz. Muhammed Hayat ve Doktrini (Tor. Andrea)'dan, (Basılacak)
- 5- Hiristiyanlığa Reddiye (Selce)'den, (Basılacak)
- 6- Modern Dünya'nın Krizi (R. Guenon)'dan, (Basılacak)
- 7- Siyaset ve İlim (M. Weber)'den, (Basılacak)
- 8- Lojistik (Fevrier)'den, 1947 (Teksir notu olarak basılmıştır.)

Derleyen: S. B.